

A NEM VAGYONI KÁR BEKÖVETKEZTÉNEK VIZSGÁLATA - A BIZONYÍTÁSI KÖTELEZETTSÉG

Az, hogy a bíróság a nem vagyoni kár bekövetkeztét és összegét mérlegeléssel állapítja meg, nem jelenti azt, hogy ne a kár bekövetkeztét állító felet terhelné a bizonyítási kötelezettség: a mérlegelés alapjául szolgáló tényeket neki kell bizonyítania.

Bizonyos jogsértéseknél a bíróság köztudomású tényként elfogadhatja, hogy a annak következtében csökkent a személy testi vagy lelki életminősége, ez azonban nem minden személyhez fűződő jogsérelem esetén lehetséges. /Ptk.84.§, 339.§, 355.§, Pp.163.§ (3) bek., és 164.§ (1) bek./

(Győri Ítéltábla :Pf.I.20.219/2005/3.)

A megyei bíróság ítéletével megállapította, hogy a II.r. alperes megsértette a felperes személyiségi jogait azzal, hogy 2003. szeptember elején a felperesről a B.-i Gyógyfürdő területén készült fényképek nyilvánosságra hozatalában közreműködött, a naptár céljára történő felhasználást kivéve.

Ítéletének indokolásában rögzítette, hogy a középiskolás kora óta modellkedéssel foglalkozó felperest több alkalomból fényképezte baráti alapon D. N., az I.r. alperes házastársa. Az I.r. alperes - mint a II.r. alperes ügyvezetője - házastársán keresztül megkérte a felperest, hogy a B-i Gyógyfürdőben képeket készíthessenek róla, aki ebbe beleegyezett. 2003. szeptember elején az I.r. alperes és D. N. a felperesről a gyógyfürdő területén több mint 200 fotót készített. A B.-i Gyógyfürdő Rt. ezekből a képekből kettőt szabad felhasználás jogával, kilencet pedig egyszeri felhasználás jogával megvásárolt, majd azokat megjelentette óriásplakátokon, a Termál Magazin magyar és német nyelvű kiadásaiban és az Erőt adó gyógyvizek világa című kiadványban. A felperes ekkor szembesült azzal, hogy pontosan melyik képei, milyen módon és hol kerültek nyilvánosságra.

Nem találta azonban alaposnak a felperes 3,5 millió Ft-os nem vagyoni kár megtérítése iránti igényét. Nem értett egyet azzal a felperesi érveléssel, miszerint a személyiségi jogsértés önmagában igazolja a nem vagyoni kárigényt. Álláspontja szerint a nem vagyoni kár megtérítésére is vonatkoznak a kártérítés általános szabályai, a jogellenes magatartást a személyiségi jogsértés igazolja, de a felperesnek bizonyítania kellett volna az őt ért kárt is. A felperes nem kapott ugyan megfelelő tájékoztatást a képek felhasználásáról, azonban a modell-karrierje kezdetén járó felperesnek a külvilág előtt való megnyilvánulás hasznos lehet. A kialakult helyzetért a felperest is felelősnek látta, ugyanis annak ellenére, hogy a modellszakmában nem járatlan, nem kérdezett rá a körülményekre, például hogy miért készültek róla egész alakos fotók. Nem látható a felperesi oldalon olyan hátrány és sérelem, ami nem vagyoni kártérítéssel lenne korrigálható, a család rosszallására csak közvetett

utalások hangzottak el a per során, a felperes furdóruhás képekkel szembeni ellenérzése pedig más megvilágításba kerül, figyelembe véve az egy évvel később megjelent címlapfotót, melyhez a felperes annak ellenére hozzájárult, hogy azon is furdóruhában látható. Az sem állapítható meg, hogy a felperes modellkarrierje a történetek miatt tört volna ketté, erre a felperes is csak Sz. N. tanúvallomását követően hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes fellebbezett annak megváltoztatása, a II.r. alperes 3,5 millió Ft nem vagyoni kár megtérítésre kötelezése iránt. Álláspontja szerint a nem vagyoni kártérítésnél a bekövetkezett kár vizsgálata sajátosan alakul.

Hivatkozott a 34/1992. (VI.01.) AB határozatra, mely szerint nem vagyoni kártérítésnél nem csak a kár nagysága, de maga a személyi kár bekövetkezése is becslésen alapul, aminek objektív mércéje nincs. Ilyen esetben nincs vagyoni kár, a jogellenesség alapja ennél fogva nem is a károkozás, hanem a személyhez fűződő jogsértés. A felperes szerint a bírói gyakorlat is egységes abban, hogy a személyhez fűződő jogsértő magatartás esetén a nem vagyoni kárpótlás iránti kérelemnek minden további vizsgálódás nélkül helyt ad, mégpedig a jogsértés mérlegelésén alapuló, súlyához igazodó mértékben, abból kiindulva, hogy a személyhez fűződő jogsértés feltétlenül nem vagyoni károkozással jár.

Előadta, hogy ezzel ellentétes álláspont elfogadása esetén is megalapozott a nem vagyoni kárigénye, mivel Sz. N. és B. K. tanúvallomása is alátámasztotta állításait, miszerint számára sérelmes volt ez a helyzet, mert nem is modellszakmában kívánja továbbépíteni a karrierjét.

A II.r. alperes fellebbezési ellenkérelme az ítélet helybenhagyására irányult.

Az ítélet tábla a megyei bíróság ítéletét a Pp.253.§ (3) bekezdés szerint a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátjai között felülbírálván megállapította, hogy a fellebbezés nem alapos.

Az ítélet tábla álláspontja szerint a megyei bíróság a perben a szükséges és egyben elégséges körben lefolytatott bizonyítási eljárás során beszerzett bizonyítékokat a Pp.206.§-ának megfelelően helyesen, okszerűen, összességükben értékelve helyes tényállást állapított meg, ezen tényállás alapján levont jogi következtetése a felperes nem vagyoni kártérítés iránti kereseti kérelme tekintetében helytálló.

A Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontja szerint akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint.

A Ptk. 339. § (1) bekezdés értelmében aki másnak jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentessül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A Ptk. 355. § (1) bekezdés kimondja, hogy a kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nem vagyoni kárát megtéríteni.

Az ítéltábla nem értett egyet a felperes által kifejtett azon jogi állásponttal, hogy a személyhez fűződő jogsértés feltétlenül nem vagyoni károkozással jár, a felperes pedig nem tudott bizonyítani olyan a II.r. alperes által okozott hátrányt, amelynek kiküszöböléséhez vagy csökkentéséhez nem vagyoni kárpótlás lenne szükséges.

A polgári jogi kártérítési felelősségnek négy alapvető feltétele közül a jogellenesség, a kár és az okozati összefüggés a kártérítési felelősség szükségképpen elemei, bármelyik típusú kártérítési felelősség alapjai.

A Legfelsőbb Bíróság által követett, helyesnek tartott, s elfogadott bírói gyakorlat szerint a személyhez fűződő jog megsértése miatt igényelt kártérítésnek ugyanazok a feltételei, mint bármilyen egyéb jogellenes károkozásért követelt kártérítésnek. A személyhez fűződő jog megsértése önmagában csak a személyiségvédelem körében igényelhető egyes objektív szankciók alkalmazásához, illetve a szubjektív szankció, a kártérítés feltételei közül a jogellenes magatartás megállapításához ad alapot. A sérelmet szenvedő fél azonban nem vagyoni kártérítést akkor igényelhet, ha bizonyítja olyan hátrány bekövetkezését, amely indokolja a nem vagyoni kárpótlás megállapítását. A bírói gyakorlat tehát a Ptk. kártérítéssel kapcsolatos rendelkezései alapján megköveteli a nem vagyoni kár bekövetkeztének vizsgálatát, ami arra ad választ, hogy a felrótt magatartás eredményeként - adott esetben a külvilágban is észlelhető módon - csökkent-e a személy testi vagy lelki életminősége, illetve hátrányosan változott-e a személy autonómiája, értékelése. Amennyiben igen, tehát a személyhez fűződő jog megsértése nyomán valamilyen pótolandó hiány keletkezett, úgy megállapítható a nem vagyoni kár, és megalapozott az igény. Az Alkotmánybíróság 34/1992. (VI.1.) AB határozatából sem vezethető le az a következtetés, mely szerint a személyhez fűződő jog megsértésének automatikusan beálló következménye a sérelmet okozó személy nem vagyoni kártérítési felelősségének megállapítása (BH2001.12, BH2001.11, BH2002.24).

A szerződésen kívüli károkozásnál a főszabály az, hogy minden olyan magatartás, amely kárt okoz, jogellenesnek minősül. Ennek kapcsán mondta ki az Alkotmánybíróság a hivatkozott határozatában, hogy mivel a személyiségi jogsértésnél nincs vagyoni kár, a jogellenesség alapja ennél fogva nem is a károkozás, hanem a személyhez fűződő jogsértés. Ezzel azonban a kártérítésnek

csak az egyik feltétele, a jogellenesség teljesül, a kár bekövetkeztét és az okozati összefüggést ilyenkor is vizsgálni kell.

Nem tévedett tehát az elsőfokú bíróság abban, hogy a felperesnek bizonyítania kellett volna az őt ért nem vagyoni kárt, és az ügy összes körülményeit a Pp. 206. § alapján mérlegelve helyesen állapította meg azt is, hogy a felperes ezen bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget.

Az, hogy a bíróság a nem vagyoni kár bekövetkeztét és összegét mérlegeléssel állapítja meg, nem jelenti azt, hogy a nem vagyoni kár bekövetkeztét állító felet ne terhelné a Pp.164.§ (1) bekezdése alapján a bizonyítási kötelezettség. A mérlegelés alapjául szolgáló tényeket neki kell bizonyítania. Személyhez fűződő jog megsértésénél ugyan az általános kártérítés szabályaihoz képest tágabb körben van helye a Pp.163. (3) bekezdése alkalmazásának, bizonyos súlyos jogsértéseknél a bíróság köztudomású tényként elfogadhatja, hogy a jogsértés következtében csökkent a személy testi vagy lelki életminősége, ez azonban nem minden személyhez fűződő jogsérelem esetén lehetséges (BH1996.304.). Így például maradandó testi fogyatékoság okozása az általános közfelfogás szerint az életminőség negatív változását okozza, ilyen esetben a bíróság további bizonyítás lefolytatása nélkül megállapíthatja a kártérítési felelősség fennálltát.

A perbeli esetben a felperes rendszeresen foglalkozott modellkedéssel. Az pedig nem tekinthető köztudomású ténynek, hogy egy modell életminőségét csökkentené, ha a róla, mint modelltől készült fényképek – beleegyezése nélkül – óriásplakátokon és magazinok címlapján jelennek meg. A felperesről készült képek nem voltak kihívóak vagy megbotrántoztatók, az általános közfelfogás szerint ilyen fotók megjelenése nem rontja a modell társadalmi megítélését, vagy akár belső önértékelését. Mivel tehát a felperes jogsérelméből nem következett köztudomású tényként az őt ért hátrány, ezért azt a felperesnek kellett volna bizonyítania.

Maga a felperes sem állította, hogy a képek megjelenése a környezetében megbotrántozást okozott volna. Az elsőfokú eljárásban meghallgatott tanúk vallomásából is az állapítható meg: a felperesnek és a családjának nem az jelentett sérelmet, hogy a felperesről készült fényképek nyilvánosságra kerültek, hanem hogy ehhez nem kérték az előzetes hozzájárulását, s ellenszolgáltatást sem kaptak ezért a modelli tevékenységért.

A tanúk által előadottak azt a felperesi állítást sem igazolták, miszerint a felperes és környezete számára sérelmes, hogy fürdőruhában látható a képeken. B. K. elmondta, hogy 2004-ben a felperesről fürdőruhás képeket készített, melyek közül az egyik a felperes beleegyezésével a T. Magazin címlapján megjelent. Ezt a felperes is megerősítette. A felperes testvére vallomásában pedig azt adta elő, a felperes azért nem akarta, hogy fürdőruhás képek készüljenek róla, mert nem tartotta

előnyösnek, ha a lábát fotózzák. A II.r. alperes közreműködésével nyilvánosságra került és a felperes által a per során csatolt fényképeken a felperes lába nem látszott.

Azt sem támasztották alá a tanúk, hogy a felperes az alperesek jogsértő magatartása miatt hagyott volna fel a modellkedéssel.

Helyesen ítélte meg tehát az elsőfokú bíróság, hogy a felperesi oldalon nem látható olyan hátrány és sérelem, ami nem vagyoni kártérítéssel lenne korrigálható.

Mindezek alapján az ítéltábla a támadott ítéletet a Pp.253.§.(2) bekezdése alapján helybenhagyta.